

Nr 81.

Av herr **Sjögren m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag rörande docentstipendier och forskarstipendier vid universiteten och Karolinska institutet.

I proposition nr 1 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit, att bl. a. docentstipendier och forskarstipendier vid universiteten, vilka hittills utgått med ett årligt grundbelopp av 6,000 resp. 7,000 kronor jämte dyrtidstillägg, skola arvodesregleras på sådant sätt, att beloppen uppräknas med 26 procent och därefter avrundas nedåt. Beträffande de nu utgående barnstilläggen föreslås, att dessa, där de utgöra en jämförelsevis väsentlig del av de med tjänsten förenade arvodesförmånerna, efter Kungl. Maj:ts prövning skola kunna tillerkännas nuvarande innehavare i form av personliga arvodesstillägg.

Den av Kungl. Maj:t anbefallda utredning rörande docentinstitutionen, vilken slutfördes år 1939, utmynnade bl. a. i ett enhälligt förslag om väsentlig ökning av såväl docentstipendiernas som forskarstipendiernas belopp. Av hänsyn till det nuvarande läget är det osannolikt, att en sådan höjning under den närmaste tiden skall komma till stånd. Det är likväl, på av kommitterade anförda skäl, ur universitetens synpunkt av uppenbar vikt att tillse, att docenternas ställning under väntetiden åtminstone icke försämras. Genom det nu framlagda förslaget måste likväl en försämring inträda, därigenom att efter dyrtidstilläggens inräknande i arvodet ingen möjlighet torde föreligga att genom kristillägg erhålla kompensation för ytterligare ökning i levnadskostnaderna. Den av Kungl. Maj:t föreslagna uppräkningsindexen är baserad på indexsiffran 188 (med hänsyn till avrundningen nedåt faktiskt blott 187), under det att levnadskostnadsindex redan nu är uppe i 204 (1914 = 100) och till följd av omsättningsskatten med säkerhet kan väntas stiga ytterligare. Det bör i detta sammanhang framhållas, att motsvarande högre befattningshavare (professorer, laboratorer m. fl.) såsom innehavare av lön på stat åtnjuta kristillägg. Genom den föreslagna regleringen skulle docentstipendiaternas löneförmåner bli mindre än de som tillkomma e. o. adjunkter vid läroverken i Stockholm och Uppsala, trots att kompetenskraven för docenter äro ojämförligt högre.

Uppenbarligen skulle en sådan försämring av de ekonomiska utsikterna på universitetsbanan, i jämförelse med läget inom andra yrken för akademiskt bildade, innebära en beklaglig skärpning av de redan förefintliga svårigheterna att rekrytera våra universitet på tillfredsställande sätt.

Överhuvudtaget synes det i detta sammanhang vara oegentligt att använda beteckningen arvode. 1938 års docentutredning konstaterade i samråd med allmänna lönenämndens ordförande och sekreterare, att docent- och forskar-

stipendier »icke kunna betraktas såsom en sådan form av avlöning eller arvode som avses i avlöningsreglementet». (SOU 1939: 41, sid. 113). Från dylika löner och arvoden skilja sig docent- och forskarstipendierna dels genom tidsbegränsning för innehav till 6 eller 7 år utan möjlighet till vidare förlängning, dels genom att de icke blott utgöra ersättning för en ålagd arbetsprestation i form av undervisning, utan även och framför allt understöd åt ett forskningsarbete av största betydelse för universiteten och för vårt lands vetenskapliga kultur. Då stipendium efter 3 år skall förnyas tages hänsyn ej blott till om vederbörande på tillfredsställande sätt fullgjort sin undervisning utan än mera till resultatet av hans forskningsarbete. Å andra sidan äro docent- och forskarstipendier enligt utslag av regeringsrätten i skattehänseende icke heller stipendier i vanlig mening utan beskattas som inkomst av tjänst.

Av vad sålunda anförts framgår att docent- och forskarstipendier intaga en särställning och att principerna för arvodesreglering i allmänhet således här icke äro tillämpliga.

Från den nu ifrågavarande regleringen har Kungl. Maj:t i sitt förslag undantagit de arvoden, som uppbäras av underläkare och amanuenser vid universitetens kliniker och polikliniker, vilka således även hädandefter böra åtnjuta dyrtidstillägg och även kristillägg. Dessa befattningar äro emellertid i huvudsak likartade med docentstipendiaternas samt innehavas ej sällan av docent i medicinska fakulteten i stället för docentstipendium.

Starka billighetsskäl synas tala för att den kompensation för levnadskostnadernas fortsatta stegring, som gives andra befattningshavare i motsvarande ställning, icke berövas den grupp av tjänstemän vid universiteten, om vilken här är fråga.

Slutligen bör framhållas, att den besparing för statsverket, vilken kan äga rum genom den av Kungl. Maj:t föreslagna regleringen, till följd av tjänsternas fåtalighet måste bliva mycket ringa.

Med stöd av vad som ovan anförts få vi föreslå riksdagen att, med avslag på vad Kungl. Maj:t i detta hänseende föreslagit, besluta,

att docentstipendier och forskarstipendier vid universiteten och Karolinska institutet skola utgå med hittillsvarande grundbelopp samt dyrtidstillägg efter nu gällande grunder; samt

att bemyndiga Kungl. Maj:t att tillerkänna innehavare av docentstipendier och forskarstipendier kristillägg.

Stockholm den 22 januari 1941.

E. Sjögren.

Stig Janson
i Frändesta.

Olof Andersson,
Malmö.

Karl Bergström.

